

Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»
Факультет філологічний
Кафедра германської та слов'янської філології

СИЛАБУС

НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ЗАГАЛЬНЕ МОВОЗНАВСТВО І ТЕОРІЯ ЛІТЕРАТУРИ”

підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти

спеціальності 014 Середня освіта
предметної спеціальності 014.02 Середня освіта (Мова і література
(англійська))
за освітньо-професійною програмою «Середня освіта (Мова і література
(англійська))»
мова навчання українська

Слов'янськ – 2022 р.

Розробники:

доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри германської та слов'янської філології Глущенко В. А.

кандидат філологічних наук, доцент кафедри германської та слов'янської філології Казаков І.М.

кандидат філологічних наук, доцент кафедри германської та слов'янської філології Руденко М. Ю.

Рецензенти:

Орел А. С. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри германської та слов'янської філології ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Рябініна І. М. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови та літератури ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Силабус розглянуто і схвалено на засіданні кафедри германської та слов'янської філології ДВНЗ «ДДПУ»

Протокол № 12 від «27» червня 2022 р.

Завідувач кафедри

(Підпис)

д.філ.н., проф. В. А. Глущенко

(ПІБ)

Затверджено та рекомендовано до впровадження
вченою радою
Державного вищого навчального закладу
«Донбаський державний педагогічний університет»

“27” червня 2022 р.

протокол № 9

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Загальне мовознавство і теорія літератури

Кількість кредитів	3
Рік підготовки, семестр	1-й рік, 1-й семестр
Компонент освітньої програми	Обов'язковий
Викладачі	Завідувач кафедри, д. ф. н., проф. Глущенко В. А., доцент, к.ф.н. Казаков І.М., ст. викладач, к. ф. н. Руденко М. Ю.
Контактна інформація	sdpunauka@ukr.net , marinarudenko2016@gmail.com , kazakov.i@i.ua
Консультації	Вівторок 11.30
Анотація навчальної дисципліни	<p>Курс «Загальне мовознавство і теорія літератури» завершує лінгвістичну та літературознавчу підготовку здобувача-філолога. Завдання курсу – розширити й поглибити загальномовознавчу та літературознавчу підготовку випускників філологічних факультетів: підняти їх теоретичний рівень, познайомити з основними лінгвістичними та літературними напрямками і школами, ввести в проблематику сучасної лінгвістики та сучасного літературознавства. Курс містить опис і обґрунтування особливостей лінгвістичних теорій з акцентуванням уваги на мовознавстві ХХ ст. – початку ХХІ ст.</p> <p><u>Об'єктом вивчення</u> навчальної дисципліни є природна мова та художня література як мистецтво слова.</p> <p><u>Предметом вивчення</u> курсу виступають універсальні властивості мови, художньо-літературний твір, закономірності літературного процесу. Розкривається взаємозв'язки мови і мислення, мови і мовлення, мови і суспільства. Значна увага приділяється знаковому характеру й атрибутам мовної системи, слову як універсальному символу. Низка важливих теоретичних питань висвітлюється з використанням досягнень структурної та антропоцентричної парадигм.</p>
Опис навчальної дисципліни	<p>Навчальна дисципліна «Загальне мовознавство і теорія літератури» є нормативною для філологічних спеціальностей.</p> <p><u>Мета:</u></p> <p>1. Ознайомити студентів з мовознавчими процесами; надати їм базові знання про природу, функції та системні й когнітивні властивості мови з розрізненням синхронічних і діахронічних мовних явищ і процесів (функціонування та</p>

розвитку мови), мови і мовлення, про впливи та взаємовпливи різних мов; засвоїти основні мовознавчі терміни з урахуванням різних наукових парадигм, лінгвістичних напрямів і шкіл; показати вплив на засоби мови психічних, соціальних, когнітивних, культурних та інших чинників, а також різноманітних ситуативних складників комунікації.

2. Узагальнення й закріплення набутих студентами знань з літературознавчого комплексу дисциплін; оволодіння методологічно аргументованим корпусом аспектів теорії, розуміння суті літератури як одного з видів мистецтва, а також її специфіки та функцій; формування навичок компетентного погляду на літературний процес; знання методів і прийомів структурного, цілісного та рецептивного аналізу літературних творів різних родів і жанрів, написаних у різноманітних суспільно-політичних умовах.

Формуються загальні та спеціальні компетентності:

ЗК-1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

СК-10. Здатність оперувати фаховими категоріями, спеціальними термінами; вільно орієнтуватися в різних лінгвістичних напрямках і школах, використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії англійської (другої іноземної) мови, теорії літератури в практиці навчання (рівень профільної середньої освіти).

СК-12. Здатність орієнтуватися в специфіці перебігу літературного процесу різних країн світу (від давнини до сучасності) у контексті розвитку літератури, історії, культури.

СК-14. Здатність критично осмислювати історичні надбання та новітні досягнення філологічної науки; інтерпретувати й зіставляти мовні та літературні явища, використовувати різні методи й методики аналізу художнього тексту; створювати, редагувати й перекладати тексти професійного змісту державною та англійською (другою іноземною) мовами.

Ключові слова: абстрактне мислення, аналіз і синтез, філологічна наука, лінгвістичні напрями і школи, літературний процес, інтерпретація й зіставлення мовних і літературних явищ.

До очікуваних результатів навчання здобувачів входять:

ПРН-14. Уміти оперувати фаховими категоріями та науковими поняттями предметної спеціальності, використовувати знання про мову як особливу знакову систему, застосовувати методи сучасних літературознавчих досліджень у практиці навчання (рівень профільної середньої освіти).

ПРН-16. Знати специфіку перебігу літературного процесу різних країн у культурному контексті; уміти характеризувати літературні епохи, художні напрями, течії, жанри, стилі, здобутки національних літератур, інтерпретувати художні твори класики й сучасності.

ПРН-18. Порівнювати та аналізувати мовні та літературні факти, явища, оригінали творів (англійською, другою іноземною) й українські переклади автентичних художніх текстів; застосовувати різні методи й методики аналізу художнього тексту, визначати його жанрово-стильову своєрідність; створювати, редагувати й перекладати тексти професійного змісту державною та англійською (другою іноземною) мовами.

Максимально повно відображають зміст навчальної дисципліни науково-методичні матеріали курсу:

1. Глущенко В. А., Ледняк Ю. В., Овчаренко В. М., Рябініна І. М., Тищенко К. А. Мова як система : навчальний посібник. 3-е вид., доповн. Слов'янськ : Вид-во Б. І. Маторіна, 2018. 180 с.
2. Глущенко В. А., Овчаренко В. М., Руденко М. Ю. Виникнення і розвиток мови: навчальний посібник. Слов'янськ: Вид-во Б. І. Маторіна, 2019. 58 с.
3. Краснобаєва-Чорна Ж. Когнітивна лінгвістика й концептологія : навчальний посібник. Вінниця, 2020. 164 с.
4. Прикладна лінгвістика : навчальний посібник / упорядник Н. А. Цимбал. Умань : Візаві, 2019. 106 с.
5. Глущенко В. А., Руденко М. Ю. Англійські соціальні діалекти в еволюційному розвитку (XIV – початок XX ст.) : навчальний посібник Слов'янськ : Вид-во Б. І. Маторіна, 2021. 98 с.
6. Безпечний І. Теорія літератури. Київ: Смолоскип, 2019. 388 с.
7. Білоус П. В. Теорія літератури. Київ: Академвидав, 2018. 328 с.
8. Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури. Київ: Либідь, 2018. 488 с.

	<p>9. Марко В.П. Аналіз художнього твору. Київ: Академвидав, 2019. 278 с.</p> <p>10. Ференц Н.С. Теорія літератури і основи естетики: навч. посібник. Київ: Знання, 2019. 511 с.</p> <p>Для виконання мети та завдань дисципліни використано ресурс Moodle: http://212.3.125.77:9090/moodle/course/view.php?id=2452</p>
Теми	<p>Тема 1. Загальне мовознавство.</p> <p>Тема 2. Теорія літератури.</p>
Методичні поради для викладачів «Як навчати?»	<p>У процесі викладання навчальної дисципліни «Загальне мовознавство і теорія літератури» застосовуються такі методи навчання: словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо); репродуктивний метод; проблемний виклад матеріалу, частково-пошуковий та дослідницький методи; індуктивний, дедуктивний методи; наочний метод (робота з таблицями, схемами тощо); творчий метод; практичні методи (усні і письмові тренувальні вправи); експериментальний метод.</p> <p>Методами контролю є: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів; усні та письмові відповіді на запитання здобувачів; усне опитування з певних конкретних тем курсу; підготовка здобувачами доповідей на практичні заняття; усне фронтальне опитування; письмове фронтальне опитування; тестування; оцінювання самостійної роботи; оцінювання контрольної роботи.</p> <p>Проводиться робота з навчально-методичною літературою. Студенти конспектують, анотують інформацію. Використовуються новітні інформаційні технології.</p> <p>Методи навчання й контролю слугують активізації творчо-пошукової діяльності здобувачів, передбачають поєднання навчальної та наукової роботи.</p>
Методичні поради для здобувачів «Як навчатися?»	<p>Для досягнення очікуваних результатів здобувачі повинні не тільки відвідати всі лекції та практичні заняття, а й виявити на них активність. Рекомендується творчо підходити до всіх проблем, що висвітлюються в курсі «Загальне мовознавство і теорія літератури», не обмежуватися лекційним матеріалом, залучати навчально-наукові тексти з переліку рекомендованої основної та допоміжної літератури; при підготовці доповідей на практичні заняття намагатися розкрити всі аспекти поставлених проблем максимально глибоко з виділенням ключових питань. При підготовці до практичних занять і до екзамену рекомендується знаходити внутрішньопредметні та міжпредметні взаємозв'язки (мовознавство і філософія, мовознавство і літературознавство,</p>

	мовознавство/літературознавство й історія, літературознавство і мистецтвознавство тощо).
Оцінювання	<p>Види, методи та форми контролю.</p> <p>Поточний контроль, підсумковий контроль, семестровий контроль (залік).</p> <p>Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів; усні та письмові відповіді на запитання здобувачів; усне опитування з певних конкретних тем курсу; підготовка здобувачами доповідей на практичні заняття; усне фронтальне опитування; письмове фронтальне опитування; тестування; оцінювання самостійної роботи; оцінювання контрольної роботи; презентації та виступи на наукових конференціях; залік.</p> <p>Форми контролю: індивідуальна та фронтальна перевірка.</p> <p>Організаційні процедури та порядок виявлення якості засвоєння навчального матеріалу, рівня відповідності отриманих знань, умінь і навичок здобутій кваліфікації в межах освітнього процесу здійснюється відповідно до Положення про контрольні заходи у «ДДПУ» (http://www.slavdpu.dn.ua/images/stories/news/normativ/003.pdf)</p> <p>Оцінювання результатів навчання здобувачів, отриманих під час практичного заняття, здійснюється за такими критеріями: при опитуванні – за знання теоретичних основ проблеми, порушеної в завданні, за повну й ґрунтовну відповідь на сформульоване запитання з теми заняття; при тестуванні – за правильні відповіді на запитання тесту з теми заняття.</p> <p>Дисципліна «Загальне мовознавство і теорія літератури» оцінюється максимальною оцінкою в 100 балів.</p> <p>Залік як форма контролю передбачає зарахування здобувачеві балів, накопичених за результатами поточного оцінювання з навчальної дисципліни (за наявності у здобувача від 60 до 80 балів за поточну роботу – без додаткового опитування) й не вимагає обов'язкової присутності здобувача вищої освіти. Здобувач має право (за бажанням) підвищити власний результат оцінювання в балах з навчальної дисципліни шляхом виконання завдань самостійної роботи (з поданням їх у деканат), але не пізніше ніж до початку екзаменаційної сесії.</p> <p>Основні вимоги для отримання високих балів під час вивчення дисципліни «Загальне мовознавство і теорія літератури», крім виконання завдань до практичних занять та завдань самостійного блоку, необхідними є дотримання основ академічної доброчесності та усвідомлення таких правил: неприпустимість пропусків, запізньєнь; правил поведінки на заняттях (активна участь у розв'язанні завдань,</p>

виконання необхідного мінімуму навчальної роботи тощо); заохочень і стягнень (за що можуть нараховуватися або відніматися бали).

Політика щодо відвідування: відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за який нараховуються бали. За наявності об'єктивних причин (хвороби, отримання другої вищої освіти тощо) навчання може відбуватись за індивідуальним графіком (Положення про навчання здобувачів за індивідуальним графіком <https://ddpu.edu.ua/images/stories/news/normativ/021.pdf>).

Політика щодо дедлайнів та перескладань: перескладання та повторне вивчення дисципліни здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в ДДПУ (<https://ddpu.edu.ua/images/stories/news/normativ/025.pdf>)

Роботи, які подаються на перевірку з порушенням термінів (без поважних причин), оцінюються на нижчу оцінку (від 1 до 5 балів).

Здобувачі мають можливість ліквідувати академічну заборгованість згідно з відповідним графіком. Умовою для ліквідації академічної заборгованості є накопичення необхідної кількості балів (мінімум – 60) за виконання визначених викладачем додаткових самостійних завдань до повторного складання контрольного заходу.

Політика щодо академічної доброчесності проводиться відповідно до Положення про академічну доброчесність педагогічних, науково-педагогічних працівників та здобувачів у ДДПУ (<https://ddpu.edu.ua/images/stories/news/normativ/012.pdf>)

Письмові роботи перевіряються на наявність плагіату та допускаються до розгляду й подальшого оцінювання без порушень (плагіат фрагментів письмових робіт і повних текстів; плагіат ідей, експланаторних моделей, фактичних даних, ілюстрацій тощо; відсутність необхідних посилань; помилки при цитуванні) за наявності коректних текстових запозичень не більше 25%.

Критерії оцінювання результатів навчання здобувачів, затверджені в ДДПУ

Оцінка «зараховано» (90-100 балів) виставляється здобувачеві, який продемонстрував усебічні, систематичні та глибокі знання навчально-програмного матеріалу, уміння без помилок виконувати завдання, передбачені програмою, опанував основну й додаткову літературу, рекомендовану навчальною програмою, засвоїв значущі для майбутньої кваліфікації засади дисципліни «Загальне мовознавство і теорія літератури», виявив творчі здібності в усвідомленні,

засвоєнні й застосуванні навчально-програмного матеріалу.
Оцінка «зараховано» (75-89 балів) виставляється здобувачеві, який продемонстрував ретельне знання навчально-програмного матеріалу, успішно виконав передбачені програмою завдання, засвоїв основну літературу, рекомендовану навчальною програмою, показав систему засвоєних знань з дисципліни «Загальне мовознавство і теорія літератури» та здатність до їх самостійного поповнення й оновлення під час подальшої навчальної роботи й професійної діяльності.

Оцінка «зараховано» (60-74 бали) виставляється здобувачеві, який продемонстрував знання основного навчально-програмного матеріалу в обсязі, потрібному для подальшого навчання та майбутньої роботи за спеціальністю, впорався з виконанням завдань, передбачених програмою, але припустився помилок у відповідях та під час виконання завдань, хоча має необхідні знання для їх усунення під керівництвом викладача.

Оцінка «не зараховано» виставляється здобувачеві, який має прогалини в знаннях основного навчально-програмного матеріалу, припустився принципових помилок у виконанні передбачених програмою завдань і не може продовжувати навчання без виконання додаткових завдань з відповідної дисципліни.

Здобувачам надаються пояснення щодо мінімальної та максимальної кількості балів, які присвоюються здобувачам при засвоєнні дисципліни, окремо за поточну діяльність та за результатами підсумкового контролю.

Розподіл балів, що присвоюються здобувачам, із розподілом за темами та результатами поточного контролю (денна та заочна форма навчання)

Тема	Лекції		Практичні заняття		Самостійна робота	
	денна	заочна	денна	заочна	денна	заочна
Тема 1	6	8	24	10	20	32
Тема 2	8	8	24	12	18	30
Разом	14	16	48	22	38	62

Переваги вивчення навчальної дисципліни «Бонус вивчення»

Протягом вивчення курсу «Загальне мовознавство і теорія літератури» перед студентом відкривається широка картина лінгвістичних та літературознавчих знань, необхідних філологу. Адже відомо, що без широкої філологічної освіти та мовознавчої підготовки неможливо вивчити жодної мови. Здобувач має змогу долучитися до корисних і цікавих знань з проблематики загального мовознавства і теорії літератури,

	розширити свій кругозір. Засвоєння курсу сприятиме кращій підготовці здобувача-філолога до творчої практичної діяльності в царині освіти, науки й культури. Системна підготовка фахівців створює підвалини для підвищення статусу випускників філологічного факультету на ринку праці.
--	--

д. ф. н., професор Глущенко В. А.

к. ф. н., доцент Казаков І. М.

к. ф. н., доцент Руденко М. Ю.